

SAYIN KONUKLAR, DEĞERLİ MESLEKTAŞLARIM.

Ülkemizde hukukun tüm kurum ve kurulları ile giderek işlerlik kazandığını görmenin mutluluğu içerisinde 1978 -1979 Adalet Yılı'nı açıyorum.

Bu toplantıya onur verdiğiniz için sizlere Yüce Yargıtay adına engin teşekkürlerimi sunar, yeni adalet yılının Büyük Ulus'umuza hayırlı ve uğurlu olmasını yürekten dilerim.

Sayın Konuklar, Aziz Meslektaşlarım,

Yurttaşı olmakla onur duyduğumuz Türkiye Cumhuriyeti kurucusu eşsiz Atatürk'ün belirlediği ilkeler ve idealler doğrultusunda her geçen gün kendisini bilinçli olarak yenilerken, yargı gücü de, kararlı ve ödün vermez tutumu ile hukuk devletinin kendisini aşma ve yenileme çabalarına kendi etki ve yetki alanında önemli katkıda bulunmaktadır.

Türk adalet topluluğuna; Cumhuriyet'in, demokratik hukuk devletinin ve Atatürk Devrim ve İlkeleri'nin kısıntısız, koşulsuz ve ödünsüz korunmasında gösterdikleri özen ve çabaları için huzurlarınızda teşekkürlerimi sunmayı kaçınılmaz bir görev sayıyorum.

Giden yıl içinde aramızdan bir daha geri dönmek üzere ayrılan sayın hâkim ve Cumhuriyet Savcıları ile adalet mensuplarına Ulu Tanrı'dan rahmet, yaş haddi ya da istekleri ile emekli olan ve yaşamlarının en görkemli ve verimli yıllarını adalet hizmetine harcamış bulunan değerli meslektaşlarıma yeni yaşamlarında sağlık, mutluluk ve başarılar dilerim.

Yeni adalet yılının açılışı nedeniyle bugünkü konuşmamda; Yargıtay çalışmalarına, özellikle ve özenle hukuk devleti kavramına, hukuk devleti içerisinde yargının önem ve işlevine, giden yıllarda da değişik biçimlerde dile «getirilmiş olmalarına karşın bir çözüme ulaştırılmamış bulunan yargının kendi iç yapısı ile ilgili sorunlarına, adli zabitanın gerekliliği ile üst mahkemeler ve güncelliğini koruyan ihtisas mahkemeleri konularına ilişkin düşüncelerimi sunmayı amaçladım.

YARGITAY ÇALIŞMALARI

1977 yılında Yargıtay'a gelen toplam (232.743) dava dosyasından (210.855) adedi karara bağlanmış, (21.888) dava dosyası 1978 yılına aktarılmıştır. Dört adet içtihadı birleştirme kararı verilmiştir.

İşleri yüklü olan Hukuk Dairelerinden; Birinci Hukuk Dairesi'ne (13.225) Dördüncü Hukuk Dairesi'ne (17.654), Yedinci Hukuk Dairesi'ne (19.339), Dokuzuncu Hukuk Dairesi'ne (18.872), Onikinci Hukuk Dairesi'ne (11.710); Ceza Dairelerinden; ikinci Ceza Dairesi'ne (9.553), Üçüncü Ceza Dairesi'ne (9.714), Yedinci Ceza Dairesi'ne (8.785), Sekizinci Ceza Dairesi'ne (11.051), Hukuk Genel Kurulu'na ise (2.290) dava dosyası gelmiştir.

Verilen bu rakamlar her bir hukuk ve ceza daireleri ile genel kurullarda ortalama bir günde incelenen dosya sayısının kabarıklığını ve Yargıtay'ın ne denli insan gücünü aşan, dayanılması zor bir çalışmayı gerektiren iş yükünü omuzladığını açıkça vurgulamaktadır.

Yargıtay, Anayasa'mızın 139 uncu maddesinde de ifade edildiği gibi, Adliye mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla

gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar. Yargıtay'ın asıl görevi, temel işlevi, hukuk yaratmak, yasaların yurdun her yerinde aynı biçimde uygulanmasını sağlamak, yarattığı içtihadlarla hukuka yön vermektir. Yukarıda gösterilen makamlar, Yargıtay'a gelen ve çıkarılan dosya sayısı, bu iş yükü karşısında asıl görev ve temel işlevin eksiksiz yerine getirildiği söylenemez. Aynı tür davaları gören daireler arasında içtihad aykırılıklarının doğduğu, işi çok bir kısım hukuk daireleri ile Hukuk Genel Kurulu'nda gecikmeler olduğu da bilinen sorunlardır.

HUKUK DEVLETİ VE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ İLKESİ

Hukuk ile toplum arasında doğal bir neden - sonuç ilişkisini; bir başka anlatımla; **"nerede bir toplum varsa orada bir hukukun var olduğu"** olgusunu belirlersek, hukukun toplum ve onu oluşturan bireyler için ifade ettiği önemi daha iyi kavramış oluruz. Temelde bireyin ve daha geniş anlamda toplumun mutluluğunu sağlamayı amaçlayan hukuk, vurguladığımız bu özelliğinden ötürü uyulması zorunlu ve toplum yararına olan yaptırıcı kurallarını beraberinde getiren, bireyler ve kurumlar arasında fark gözetmeyen dengeli, koruyucu, insafli, güven verici, yeniliğe açık, herkese hakkı olanı veren bir yapıya sahiptir.

Bugün için toplumsal varlığımızın en önemli ve vazgeçilmez ögesi olan hukuk hiç kuşkusuz toplumun ve toplumsal kurumların bağlı olduğu evrim yasaları içerisinde gelişimini sürdürmüş, dünden bugüne toplumun ve onu oluşturan bireylerin istek, özlem ve arayışları doğrultusunda bilinçlenip yaygınlaşmıştır.

Toplumsal bir gereksinmeden doğan, düzenleyici ve yaptırıcı niteliği ile toplumun ve onu oluşturan bireylerin özgürlüğünü, eylem alanını, ister istemez sınırlandıran **hukuk, yapısının ve işlevinin bir gereği olarak, devleti de kendi alanı içerisinde yönlendirip biçimlendirmiştir.**

Sosyal ve ekonomik gelişmenin belli bir evresinde, toplum yaşamının bir ürünü olarak ortaya çıkan ve o toplumun kendi kurumları, gelenekleri ve kuralları doğrultusunda örgütlenmiş biçimi olan devlet kavramı ve olgusu her tarihsel ve toplumsal oluşum gibi, sürekli bir değişim ve gelişim izleyerek çağlar ötesinde kalan **feodal devletten günümüzün devlet anlayışına yani sosyal hukuk devleti aşamasına ulaşmıştır.**

Sosyal devlet anlayışının bir sonucu olarak ortaya çıkan hukuk devleti kavramı, hukuk normlarının devletin işlevini düzenlemeye başlaması ile daha etkin bir duruma gelmiştir. Bu etkinliğin en belirgin özelliği, günümüzde **"Hukukun üstünlüğü" ilkesine dayanan bir Anayasal düzenin oluşturulmuş olmasıdır.**

Gerçekte hukuk devleti anlayışı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin toplum düzeni içerisinde tüm kuralları ile gerçekleşip işlerlik kazanması, bu uğurda çağlar boyu verilen bir savaşın ürünüdür. Bu savaş süreci içerisinde güdülen **temel amaç, kişinin mutluluğu için gerekli toplumsal koşulları yaratmak olmuştur.** Toplum düzeninin bu amaç doğrultusunda biçimlendirilmesi ise ancak yargı erkinin kendi etki ve yetki alanında bağımsızlaştırılması ile gerçekleşmiştir. Artık "Kişi de, Devlet de" hukukun bilincindedir. Çağdaş hukuk devleti anlayışı, vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almıştır. Bunun yanı sıra yürütme görevini üstlenen siyasal erkin tüm eylem ve işlemlerini yargı denetimine bağlı kılarak hukuka saygılı bir yönetim biçiminin gerçekleşmesini ve yasaların genelliğini, mahkemelerin ve hâkimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile **"tabii hâkim"** ilkesinin işlerlik

kazanmasını sağlamıştır.

Kabul etmek gerekir ki, hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir toplumda, siyasal iktidarlar geçicidirler. Kalıcı olan ve olması gereken bir devletin somut varlığı ve etkinliği ile bireylerin güven duyacakları, özgürlükçü bir ekonomik ortamın sağlandığı sürekli bir toplum düzeninin varlığıdır.

Türk toplumu, Atatürk'çü geleneğine uygun bir anlayış ve arayış içerisinde egemenliğin yasama, yürütme ve yargı arasında paylaşılması ve birlikte kullanılması sonucunu doğuran bir Anayasal gelişmeyi başarmıştır.

YARGININ İŞLEYİŞİ VE SORUNLARI

Ülkemizde günlük yaşantımızın her ânına ve devletin somut varlığının her parçasına damgasını vuran yargının işleyişinde, bazı aksaklıkların, özellikle gecikmelerin gözlenmesi ve yine yargının iç yapısı ile ilgili bilinen sorunların çözümlenememiş, ciddi bir yargı reformunun gerçekleştirilememiş olması, hukuk devleti, hukukun üstünlüğü ve yargının etkinliği kavramlarına gölge düşürmektedir.

Gerek nüfus artışı ve hızlı kentleşme, ülkenin sosyal ve ekonomik yapısındaki çelişkilerin yarattığı uyuşmazlık ve anlaşmazlıkların fazlalığı, gerekse mahkemelerin tesis, kadro, araç ve gereç yetersizliği, davaların gecikmesinin, sürüncemede kalmasının bile başlı başına adaletsizlik sayılması sonucunu doğuran haklı ve üzücü sızlanmalara neden olmaktadır.

Herşeyden önce Türk Ulusu adına yargı erkini kullanan, adaletin dağıtılmasında ve çabukluğun sağlanmasında en etkin unsur olan hâkimin üstün bilgi ve yetiştirilmesine, tarafsız, inandırıcı, güven verici kadroların oluşturulmasına özen gösterilmelidir.

Bu önemli sorunu çözümlemek amacıyla hazırlanan (Türkiye Adalet Akademisi) yasa tasarısının, meslek için eğitimi de kapsayacak biçimde yasallaşması için ciddi çaba göstermelidir.

Anayasa'mızın geçici 20 nci maddesi buyurucu hükmüne karşın bugüne değin çıkarılması geciktirilen hâkim ve savcılar personel yasası hemen ele alınmalı, maaş ve ödenekleri yaptıkları görevin önem ve zorluğuna uygun biçimde değerlendirilip düzenlenmeli, bilinen ve süre gelen haksızlık ve eşitsizliklere son verilmelidir.

Hâkimlerin yaptıkları hizmetin ağırlığı nedeni ile diğer kamu görevlilerinden daha erken yıprandıkları, sağlıklarının bozulduğu gerçeği gözetilerek emeklilik sürelerine yıpranma nedeniyle itibarî hizmet süresi eklenmeli, sağlanmak istenen her çeşit çıkara sırt çeviren, yüreğinde korkuya yer vermeyen hâkimlerin, emekli olduktan sonra geçimlerini sağlamak amacıyla iş aramak kaygısına düşmemeleri için, görevde iken aldıkları maaşla emekli olmaları üzerinde önemle durulmalıdır.

Yargı görevinin yürütülegeldiği kutsal adalet binalarının her türlü sağlık Koşullarından ve çağdaş olanaklardan uzak, burukluk yaratan halleri ivedilikle ele alınarak Türk Devleti'ne ve Adaletine yakışır bir duruma getirilmelidir.

Yapımına başlanan hâkim ve savcı konutlarının en kısa zamanda bitirilmesine çalışılmalı ve ülke düzeyini kapsayacak boyutlara ulaştırılmalıdır.

Çağımızda, bilimin ve bilginin kafalarda saklanması yerine kitaplara yansıdığı düşünülürse, ülkenin uzak bir köşesinde bir başına yargı görevini üstlenen genç

hâkim ve Cumhuriyet savcılarının, içerisinde buldukları koşul ve olanaklar düşünülerek heran başvurabilecekleri ve gereksinme duyacakları kitapları içeren birer kitaplığın mahkemelerde bulunması sağlanmalıdır.

Adalet hizmetlerinin aksaksız yürütülmesinde önemli yeri ve emekleri olan, hâkimlerin çalışma ve başarılarında katkıları bulunan adalet personeli meslekî eğitime tabi tutulmalı, bu amaçla meslek okulları geciktirilmeden açılmalıdır. Ayrıca bu personelin diğer kamu görevlilerinden farklı ve yasalardan gelen mesai dışı zorunlu çalışmaları gözetilerek maaş ve yan ödemeleri artırılmalı ve fazla çalışma ücreti verilmelidir.

ÜST MAHKEMELER SORUNU

Yargıtay ile yerel mahkemeler arasında üst mahkemelerin kurulması ile adaletin daha çabuk ve daha sağlıklı biçimde yürütülmesinin sağlanacağından giden yıllardaki konuşmalarında ayrıntıları ile söz etmiştim. Kamu oyunca artık bilinen bu görüşlerimi bir kez daha yinelemekte yarar görmekteyim.

Yerel mahkemelerden gittikçe artan bir tempo ile gelen işlerin karşılanabilmesi için her üç - beş yılda Yargıtay'ın daire ve üye sayısını artırmak bir Çare olmaktan çok, giderek bir sorun haline gelmektedir. Yargıtay'ın kendi yetki alanı içerisinde daha etkin bir düzeye gelebilmesi, asıl görev ve temel işlevini yapabilmesi üst mahkemelerin kurulması ve işler hale getirilmesi ile Mümkün olacaktır. Bunun için yeterince hâkim ve savcının varlığına inanıyorum. Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Yargıtay olarak çalışmalarına katıl-üst Mahkemeler Kuruluş Kanunu tasarısı biran önce yasama organına götürülmeli ve yasalastırılmalıdır. Üst mahkemeler kuruluncaya kadar Yargıtay'ın yükünü azaltmak ve çabukluğu sağlamak amacını güden Hukuk ve Ceza Yargılamaları Usulü Kanunlarında değişikliği öngören ve yasama organında bulunduğu bilenen kanun tasarısı da öncelikle çıkarılmalıdır.

ÇOCUK VE TRAFİK MAHKEMELERİ SORUNU

Öğretide yıllardır tartışılan, gerekliliği hemen herkesçe kabul edilen, bununla beraber bugüne değin ihmal edilen çocuk mahkemeleri kuruluş yasası tasarısının yasama meclislerinde olması olumlu karşılanmıştır. Çocuk mahkemeleri artık kurulmalı, Türk toplumunun uygarlığına söz getiren bu sorun kesin olarak çözümlenmelidir.

Yılda yedi bin yurttaşımızın ölümüne ve otuz binin üstünde yurttaşımızın da yaralanmasına ve sakat kalmasına, büyük ölçüde ulusal servetin yok olmasına neden olan ve kargaşa düzeyine gelen trafik sorununa etkin bir çözüm bulunmalıdır. Her yönü ile yetersiz kalan Trafik Kanunu ve Tüzüğü ele alınarak günün koşullarına ve gereksinmelerine yanıt verecek biçimde yeniden düzenlenmeli, her il ve ilçede yalnız trafik suçlarına bakacak Trafik Mahkemeleri kurulmalıdır.

ADLÎ TIP MECLİSİ ÇALIŞMALARI VE ADLÎ TABİP SORUNU

Özellikle ceza davalarının süratle sonuçlandırılmasında büyük yeri olan Adlî Tıp Meclisi çalışmalarının yetersizliği ve adlî tabip sorunu üzerinde önemle durulmalıdır. Adalet Başkanlığı'nca hazırlanan ve çalışmalarına katıldığımız "Adlî Tıp Kurulu" kanun tasarısı bu dönemde çıkarılmalıdır. Ayrıca adlî tabiblik, çekici duruma getirilmeli ve her il ve ilçede birer adlî tabip bulunması sağlanmalıdır.

MEDENİ KANUN DEĞİŞİKLİĞİ ÇALIŞMALARI

Devrimci ilkelerine dokunulmamak ve her çeşit ödünden kaçınılmak kaydıyla, çağda oluşan yenilikler, teknik ve bilim alanındaki gelişmeler gözönünde tutularak Türk Medeni Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılması zamanının geldiğine olan inancımı tazelemek istiyorum. Bu amaçlarla Medeni Kanun'un yeni baştan ele alınarak yapılması düşünülen değişiklikleri öngören bir tasarı hazırlamak üzere Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Ankara ve İstanbul Hukuk Fakülteleri öğretim üyelerinden kurulan komisyon çalışmalarının nedeni açıklanmadan Adalet Bakanlığı'nca durdurulması olumsuz bir davranış olmuştur.

PROTOKOL SORUNU

Yıllardır sürdürülen resmî devlet protokolü uygulamasının Anayasa düzenine uygun biçimde yeniden düzenlenmesi ile yargı gücünün onuru ve saygınlığı korunmuştur.

YAYIN İŞLERİ

Döner sermayeli Yargıtay Yayın işleri düzenli olarak yürütülmekte, Yargıtay Kararları Dergisi ile Yargıtay Dergisi'nin yayımı aksatılmadan sürdürülmektedir, içtihadı Birleştirme Kararlarından oluşan külliyyatın geri kalan ciltleri ile Majno'nun Ceza Kanunu Şerhi'nin diğer ciltlerinin de çıkarılması işlemleri önümüzdeki adalet yılı içinde tamamlanacaktır. Bu yayınların, özellikle Yargıtay Kararları Dergisi'nin tüm mahkemelere, hâkimlere ve Cumhuriyet savcılarına ulaştırılması Adalet Bakanlığınca sağlanmalıdır.

Döner sermayenin artırılması için hazırlanan ve Adalet Bakanlığı'na sunulan 1730 sayılı Yasanın 48 inci maddesindeki değişiklik önerimizin en kısa sürede yasalaşmasında büyük yarar vardır. Döner sermayenin on milyon TL. sına çıkarılması ile baskı ücretleri ve kâğıt fiyatlarında son yıllarda meydana gelen artışlar yüzünden doğabilecek aksamalar ortadan kaldırılmış olacaktır. Ayrıca kitaplık ve dokümantasyon çalışmalarına da en iyi biçimde yararlanılabilecek bir düzeye ulaşması için hız verilmiştir.

İHTİSAS MAHKEMELERİ KONUSU

Ülkemizde başvurulmuş tüm önlemlere ve iyi niyetli yaklaşım ve çabalara rağmen ardı arkası kesilmeyen silâhlı, bombalı şiddet eylemlerinin, kamu düzenini alt üst eden, halkımızı fazlasiyle tedirgin kılan boyutlara ulaştığını kabul etmek gerekir. Hele yaptıkları görevlerden ötürü hâkim ve Cumhuriyet savcılarının, bilim adamlarının, Türk Silâhlı Kuvvetleri'ne mensup subayların ve masum vatandaşların canlarına kıyıcı tırmanışlara ulaştığını, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi'nin bombalı saldırılara uğradığını görmek çok üzücüdür.

Salt Ülkemize özgü olmayan ve giderek birçok ülkelerde kendisini gösteren bu acımasız, silâhlı saldırıların önlenmesinde elbette başvurulacak birçok önlem ve çare vardır. **Ne var ki, çare ve önlem aranırken her şeyden önce ülkemizin bölünmezliğine, bütünlüğüne ve Cumhuriyet Rejimine el dokundurmama ilkesi tüm anayasal kuruluşların ve hepimizin ortak düşüncesi ve amacı olmalıdır.** Uzmanlık mahkemeleri kurmak suretiyle soruna çözüm getirileceği söylenirken, ülkemizdeki şiddet eylemlerine ilişkin suçların hâkimler yönünden uzmanlığı gerektirecek nitelikte olmadığı, bu suçların ceza mahkemelerinde çözümlenen öldürme, yaralama, soygun, ızzar, silâh ve patlayıcı madde bulundurma gibi suçlardan farklı bulunmadığı düşünülmelidir. Bu eylemlerin örgütsel bir biçimde

ve siyasal amaçlarla işlenmiş olmasının da uzmanlığı gerektirmeyeceği kabul edilmelidir. Ayrıca uzmanlık mahkemelerinin gerek öz ve gerekse biçim olarak Anayasa'nın öngördüğü **"Tabii hâkim" ilkesi ile ne ölçüde bağdaşacağı üzerinde durulması gereken bir sorundur.**

İstenilen, toplumun huzurunu bozmayı, ülkemiz bütünlüğünü parçalamayı, Devletin ve Cumhuriyetin temel varlığını yıkmayı amaçlayan şiddet eylemlerinin önlenmesi olduğuna göre bunun ilk çaresi herhalde özel mahkemeler kurmak değildir. Öncelikle, var olan mahkemeleri etkin bir biçimde işler hale getirmenin, yargılamaları çabuklaştırmanın yolları aranmalı ve bunun için özellikle ve ivedilikle Cumhuriyet savcılarına bağlı ve onların denetiminde **adli zabıta örgütünün kurulması sağlanmalıdır.** Eğitilmiş adli zabıta örgütünün kurulması ve işler hale getirilmesi ile şiddet eylemcilerinin izlenmeleri, yakalanmaları, adalete gerçek kanıtları ile birlikte teslimleri konusunda çabukluk sağlanacağına kuşku yoktur. Ayrıca tarafsız temel üzerine kurulacak bu güçlerin kullanılması ile, bugün taraf tuttuğundan yakınılan güvenlik kuvvetlerinin siyasal nitelik taşıyan suç ve suçlular üzerindeki etkinliği söylentileri de önlemiş olacaktır. **Bunun yanı sıra gerek orta, gerekse yüksek öğretim eğitimi, Atatürk'çü ilkeler ve çağdaş bilimler doğrultusunda yönlendirilmelidir.**

Yüce Atatürk'ün ulusumuzu çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak idealine ulaşmamızın, birlik ve beraberliğimizi korumamızın, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde bu ideal etrafında toplanmamızın tek yolu, ulusça Atatürk'çü düşünce ve inançta birleşmemizdir.

Atatürk'çü düşünce ve inanç, katı kalıplara sıkıştırılmış, sınırlandırılmış dogmatik bir görüş değildir. Gelişmeye açık, akılcı, doğruyu bulmayı, güven duymayı amaçlayan ulusçu bir görüştür.

Mutlu, kalkınmış, çağdaş bir Türkiye yaratabilmenin, geçmişte yaptıklarımızı yeniden yapma olanağına kavuşabilmenin, ulusça özlediği aydınlıklara ulaşabilmenin yalnız Atatürk'çü düşünce ve inanç etrafından elbirliği, gönül birliği içinde birleşmemize bağlı olduğu hususundaki değişmez inancımı içtenlikle yinelemek isterim.

Buraya kadar olan sözlerimizle ortaya koyduğumuz, giderilmesine olan özlemimizi belirttiğimiz sorunların, önümüzdeki yıllarda çözümlenmiş olması ve bir daha dile getirilmesine gerek kalmaması ve ülkemizi aydınlık günlerde görmenin umudu ve inancı ile konuşmamı bitirirken, en mütevazı biriminden en yüce katma kadar tüm yarı organlarının ve adalet toplumunun dün olduğu gibi bugün de millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan-Türkiye Cumhuriyetinin Atatürk ilke ve Devrimleri'nin sadık bekçisi, gönülden koruyucusu ve vazgeçilmez güvencesi olduğunu bir kez daha duyurur, yeni adalet yılının hepimize hayırlı ve uğurlu olmasını ve başarılı geçmesini diler, sizlere engin saygılar sunarım.